

ODBOROVÝ SVAZ STÁTNÍCH ORGÁNŮ A ORGANIZACÍ

Senovážné náměstí 23, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 222 241; Fax.: + 420 224 142 273
E-mail: statorg@cmkos.cz, <http://statorg.cmkos.cz>

V Praze dne 27. dubna 2015.

STANOVISKO

k návrhu zákona o státním zastupitelství

Základem tohoto Stanoviska jsou připomínky, náměty a názory zaměstnanců Státních zastupitelství.

Obecné připomínky:

Úvodem je třeba konstatovat, že návrh zákona považujeme za nedokonalý. **Lze odkázat na naše připomínky k předcházejícímu návrhu nového zákona o státním zastupitelství s tím, že současný návrh má ještě řadu dalších nedostatků.**

Mezi hlavní nedostatky patří **zcela neorganické a nesystémové zavedení nové instituce Speciálního státního zastupitelství, rušení vrchních státních zastupitelství** a oproti proklamovanému posílení nezávislosti státního zastupitelství prohloubení principu nomokracie ve státním zastupitelství.

Z nejasných důvodů se zavádí pravidelné hodnocení státních zástupců (u soudců nic podobného není), přitom při kariérním postupu se zpracovává další hodnocení, pak ovšem není jasné, k čemu bude sloužit toto opakované hodnocení prováděné nadřízeným státním zástupcem. Zejména na okresních státních zastupitelstvích, kde okresní státní zástupce vykonává běžnou činnost státního zástupce v trestním řízení a navíc i správu okresního státního zastupitelství, povede tento institut k **dalšímu administrativnímu zatěžování** těchto vedoucích pracovníků.

Konkrétní připomínky:

§ 9 – zavedení Speciálního státního zastupitelství do soustavy. Nikdo nezdůvodnil nezbytnou potřebu této instituce. Zavedení **zvýší nároky na státní rozpočet**, jak to vyplývá i z dalších ustanovení zákona, která se této organizační složky týkají (náklady na zajištění budovy, vybavené kanceláří atd. a také na mzdy, neboť po zrušení vrchních státních zastupitelství se dosavadní státní zástupci automaticky stanou státními zástupci buď speciálního státního zastupitelství, nebo Nejvyššího státního zastupitelství, s platy státních zástupců

Nejvyššího státního zastupitelství, které jsou vyšší). Přitom při organizačních změnách v jiných institucích buď pracovníci přijmou nové pracovní zařazení, nebo jejich pracovní poměr skončí, což je však u státních zástupců, kteří jsou jmenováni ze zákona do 70 let věku, problémem.

Sídlem tohoto úřadu má být Praha - § 10, ovšem působit má u Nejvyššího soudu, který sídlí v Brně. Dojde tak ke vzniku nákladů spojených s dojížděním k příslušnému soudu, časovým problémům při vyřizování věcí atd.

§ 12 odst. 5 – v souvislosti se zrušením vrchních státních zastupitelství evidentně není jednoznačné, kdo bude státní zastupitelství zastupovat v řízení o odvolání u vrchního soudu. **Nikdo při tomto návrhu zřejmě nezjišťoval názory krajských státních zástupců, jimž nebyl připravovaný zákon předložen k připomínkám,** zda jsou schopni zajistit účast svých státních zástupců na jednání jak u krajských soudů v první i druhé instanci, tak u vrchních soudů. Jistě lze tuto možnost výjimečně připustit o obtížných a zvláště náročných věcí, kde může k rozhodování soudu II. stupně lépe přispět zpracovatel. Mělo by se tak však dít výslovně na jeho žádost a nikoli automaticky. Pro praxi je pak zcela nepředstavitelné, že by státní zástupce okresního státního zastupitelství intervenoval v odvolacím řízení, neboť práci v rámci okresu nelze organizovat tak, aby bylo možno takovou účast zajistit, již s ohledem na jiné místo výkonu práce a nutnost zajištění účasti na jednáních okresních soudů.

§ 12 odst. 7 – toto ustanovení **skrytě umožňuje vybrat státního zástupce, který vyhoví konkrétnímu požadavku na provedení určitého úkonu,** s nímž by jinak mohly být problémy.

§ 14 odst. 1 písm. b) – podle dikce zákona by Speciální státní zastupitelství řešilo i zcela běžné případy, kdy účastníci silniční kontroly nabízí policistovi, provádějícímu kontrolu, úplatek, aby například neprovedl dechovou zkoušku apod. Jde přitom o zcela bagatelní trestnou činnost, tedy pokud by se Speciální státní zastupitelství chtělo úplatkářstvím zabývat, pak jen ve zvláště kvalifikovaných případech. Zatím tuto trestnou činnost bez větších problémů zvládala okresní a krajská státní zastupitelství.

Celé znění § 14 umožňuje, aby si Speciální státní zastupitelství vybíralo případy, které se mu budou hodit – viz odst. 2 písm. a), b), c) a odst. 5.

§ 19 – z celého znění není zřejmé, zda mohou být vedoucí státní zástupci jmenováni do funkce opakovaně. U soudců taková úprava je výslovně provedena.

§ 20 odst. 4 – není jasné, kdo a za jakých podmínek bude pověřen vedením, **nejsou zde žádné podmínky osobní ani trvání funkce,** ani není zřejmé, zda musí s pověřením vyslovit souhlas. Toto ustanovení souvisí s § 23, podle něhož pověření může trvat maximálně 12 měsíců. **Protože se pověřený může pověření vzdát, zřejmě je pověřen bez souhlasu?**

§ 26 odst. 3 – v soustavě **nemůže existovat organizační složka, nad níž nikdo nevykonává dohled.** Došlo by tak k porušení ústavního práva občana na stížnost proti postupu a rozhodování státních orgánů. Zatímco na všech ostatních stupních je proti rozhodnutí státního zástupce přípustná stížnost, o níž rozhoduje nadřízené státní zastupitelství, v případě Speciálního státního zastupitelství by neexistoval orgán, k němuž by se mohl občan se stížností obrátit. **Toto státní zastupitelství se tak stává „státem ve státě“, jemuž nikdo nemůže nic nařídít a jeho činnost kontrolovat, je oprávněno si vybírat věci, které bude řešit atd.**

Tato připomínka je zcela zásadní.

§ 26 odst. 4 je pak zcela nesrozumitelný – zákaz vykonávat dohled, který je výkonem dohledu? Navíc z § 26 odst. 1 naopak oprávnění vykonávat dohled nad nižším stupněm státního zastupitelství se strany vyššího stupně, je výslovně zakotveno.

§ 43 odst. 2 písm. e – zavádí výslovně podřízenost nejvyššího státního zástupce moci výkonné ministroví, aniž by existovala možnost přezkoumání rozhodnutí ministra.

§ 45 odst. 1 – pod právem požadovat informace se fakticky umožňuje vykonávat dohled nad nejnižším organizačním stupněm státního zastupitelství, byť se to takto nenazývá, tak, že například vrchní státní zastupitelství, které není oprávněno vykonávat dohled nad okresním státním zastupitelstvím, si vyžádá jako informaci předložený dozorových spisů okresního státního zastupitelství a dohled pak fakticky vykoná tím, že dá pokyn k vykonání dohledu krajskému státnímu zastupitelství, a to pak samo kontroluje. Fakticky tedy může provádět dohled tam, kde k tomu není ze zákona oprávněno.

§ 48 – je zcela zbytečný, opisuje pouze příslušná ustanovení zákona o centrálních registrech, kde jsou již oprávnění státního zastupitelství uvedena.

§ 51 – vzhledem k tomu, že státní zastupitelství neodpovídá za bezpečnost státu, pak oprávnění poskytovat utajené informace do zahraničí bez souhlasu NBÚ je poněkud nebezpečné.

§ 64 písm. b) – povinnost okresního státního zástupce dbát na plynulost řízení u okresního státního zastupitelství je uvedena již v předcházejícím § 32 odst. 4 písm. b).

§ 71 odst. 2 – přestože při přípravě zákona bylo proklamováno, že je třeba zavést kariérní řád tak, aby se nadále na vyšší stupně státního zastupitelství nemohly dostat osoby bez praxe na státním zastupitelství, toto znění zákona takovou praxi výslovně umožňuje. I vysoce vzdělaná osoba, která nikdy na státním zastupitelství nepracovala, nemůže působit u nadřazených stupňů, aniž by její postup a rozhodnutí vzbuzovaly přinejmenším pochyby nižších organizačních článků. Naopak, k zajištění odbornosti postupu a rozhodování by měla být zákonem stanovena předepsaná doba praxe na nižším článku státního zastupitelství, která by umožnila postup do vyšších článků.

§ 72 odst. 1 – umožňuje opakování přidělení k jiné instituci prakticky donekonečna. V praxi to může vést k tomu, že někdo vykonává práci, která je méně honorována, za plat státního zástupce, přičemž toto přidělení znemožňuje státnímu zastupitelství, odkud takový pracovník pochází, aby na jeho místo přijalo jiného státního zástupce, neboť počty jsou limitovány. Tato situace se již v předcházející době vyskytovala, kdy někteří státní zástupci po řadu měsíců byli zařazeni na ministerstvu spravedlnosti za plat státního zástupce. Vůbec již není jasné, proč by státní zástupci měli být přidělováni k jiným orgánům v ČR, proč by se měli podílet na záchranných operacích nebo humanitární pomoci. Pokud je stát platí jako státní zástupce, pak by měli v první řadě vykonávat tuto činnost a nikoli cokoli jiného. Navíc z velmi obecného ustanovení (jiný orgán nebo organizace v ČR), by prakticky mohl státní zástupce v době výkonu své funkce vykonávat cokoli, což je ovšem v rozporu s ustanovením § 3, upravujícím působnost státního zastupitelství.

§ 74 odst. 4 – zavádí zneužitelnou možnost přeložení. Až dosud se tato situace řešila jednáním s příslušnými státními zástupci a zatím se nestalo, že by někdo v naléhavých případech odmítl souhlasit s dočasným přeložením.

§ 74 odst. 5 – zavádí speciální kárné potrestání, které však není vyjmenováno v kárných opatřeních, uvedených v § 81. Navíc je otázkou, zda by v takovém případě byl potrestán státní zástupce, který neplní své povinnosti, nebo okresní státní zástupce, na jehož pracoviště bude takový špatný státní zástupce přidělen. **Odst. 8 pak zavádí výslovnou nerovnost v postavení státních zástupců, když státní zástupce speciálního státního zastupitelství bez jejich souhlasu přeložit nelze.**

§ 75 odst. 3 – zbytečně vyjmenovává ustanovení zákoníku práce, která se u státních zástupců budou užívat. Předchozí úprava, která stanoví, že se na tyto poměry vztahuje zákoník práce, pokud zákon o státním zastupitelství nestanoví jinak, je vyhovující a přehlednější.

§ 76 odst. 1 – když už se zavádí pravidelné hodnocení státních zástupců, proč se zavádí ještě hodnocení pro účely přeložení, dočasného přidělení atd. Jako důvod při uvažování zavedení hodnocení bylo tvrzeno, že jeho smyslem je právě opatřit podklady pro kariérní postup, pro kárné řízení atd.

§ 93 – funkční období – není jasné, proč u všech vedoucích státních zástupců bude po účinnosti nového zákona končit funkční období, ale u nejvyššího státního zástupce bude naopak začínat. Opět je zde zakotveno nerovné postavení.

§ 94 – se zánikem vrchních státních zastupitelství zásadně nesouhlasíme, již ze shora uvedených důvodů, zejména však proto, že již od dob první republiky organizace státního zastupitelství kopíruje organizaci soudů, což je velmi praktické – stejná sídla, příslušnost k rozhodování apod. Zrušením vrchních státních zastupitelství **dojde k nerovnosti v případech, vyřizovaných Speciálním státním zastupitelstvím, kde nebude existovat nadřízený orgán, který by tento článek soustavy kontroloval a rozhodoval o stížnostech** na postup, chování státních zástupců a o stížnostech proti jeho rozhodnutím. K problémům by došlo i při převodu státních zástupců z původních vrchních státních zástupců na nejvyšší státní zastupitelství. Vzniknou zvýšené náklady na mzdy, potřeba nové budovy atd. Další problémy, týkající se díla této instituce, výběru zpracovávaných věcí ap., jsou uvedeny již shora u § 9 a § 10.

Bc. Pavel Bednář, v. r.
předseda odborového svazu